

Asianro 755/00.04.00/2018

§ 296**Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle elintarvikelaiksi sekä eräiden lakien muuttamiseksi**

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa elintarvikelakiluonnoksesta. Oheisen linkin kautta avautuvan lausuntopyyynnön liitteenä olevat asetukset ovat alustavia luonnoksia eikä niistä pyydetä lausuntoa.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=bd39bdfa-024d-43f8-be76-54eb4cebeca6&respondentId=fdba8b3b-5baa-474a-8fd2-68db398d700d>

Tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi elintarvikelaki, joka korvaisi voimassa olevan elintarvikelain. Esityksessä on kyse kokonaisuudistuksesta, jolla uudistetaan myös lain nojalla annettavat keskeiset alemman asteiset säädökset.

Lalla säädettäisiin elintarvikkeita koskevista yleisistä vaatimuksista sekä niiden valvonnan järjestämisestä. Lakia sovellettaisiin lähtökohtaisesti kaikkiin elintarvikkeisiin, elintarviketuotantoon käytettäviin eläimiin ja elintarvikekontaktimateriaaleihin, elintarvike- ja kontaktimateriaalitoimintaan, elintarvike- ja kontaktimateriaalialan toimijoihin sekä elintarvikevalvontaan kaikissa elintarvikkeiden ja elintarvikekontaktimateriaalien tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa.

Voimassa olevaan elintarvikkeita ja niiden valvontaa koskevaan sääntelyyn ei tulisi merkittäviä toiminnallisia muutoksia. Esityksen tavoitteena on keventää lainsäädännöstä toimijoille ja valvontaviranomaisille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa kuitenkin vaarantamatta elintarvikeeturvallisuutta. Esityksellä pyritään myös parantamaan elintarvikelain käytettävyyttä jäsentämällä lukuisista muutoksista aiheutunutta hajanaisuutta. Samalla lakia päivitetään vastaamaan EU-lainsäädännön nykytilaa.

Lain valvontaviranomaisten tehtävät vastaisivat pääosin voimassa olevan lainsäädännön mukaisia tehtäviä. Kuntien ja aluehallintoviranomaisten tehtävät siirtyisivät kuitenkin maakuntien tehtäväksi, siten kuin maakuntaudistuksen yhteydessä on säädetty. Maa- ja metsätalousministeriö suunnittelisi ja ohjaisi elintarvikemääräysten täytäntöönpanoa. Ruokavirasto suunnittelisi, ohjaisi, kehittäisi ja suorittaisi valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa. Uutena tehtävänä Ruokavirastolle esitetään vientiin liittyviä tehtäviä. Maakunnat huolehtisivat elintarvikevalvonnasta toimialueellaan. Valtion lupa- ja valvontavirasto suunnittelisi, ohjaisi ja suorittaisi alkoholilain piirissä olevaa valvontaa ja

ohjaisi maakuntia alkoholimyymälöiden valvonnassa. Valvontaa esitetään muutettavaksi vastaamaan paremmin nykyistä toimintaympäristöä kohdentamalla sitä elintarvikehuoneistoista elintarviketoimintaan ja liittämällä lihantarkastus kiinteämmin osaksi muuta elintarvikevalvontaa. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden erillinen ensisaapumispaikkavalvonta esitetään nykyisessä muodossa lakkautettavaksi ja siirrettäväksi osaksi maakuntien tekemää muuta elintarvikevalvontaa.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan maksullisuutta esitetään uudistettavaksi sekä elintarvikelain että terveydensuojelulain osalta. Voimassa oleva suoriteperusteinen maksu muutettaisiin vuosimaksuksi. Uudella järjestelmällä pyritään parantamaan maksujen kustannusvastaavuutta ja samalla kohdentamaan valvontaa riskiperusteisesti.

Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävä riskinarviointitehtävä esitetään siirrettäväksi Elintarviketurvallisuusvirastosta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Torjunta-aineiden ja niiden jäämien riskinarviointitehtävien keskittäminen yhteen virastoon helpottaisi asiantuntijayhteistyötä ja helpottaisi asiointia lupakysymyksissä. Samalla kasvinuojeluaineista annettua lakia esitetään muutettavaksi vastaavasti.

Lakiin esitetään lisättäviksi toimijan luotettavuutta koskeva säännös. Samalla Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia muutettaisiin vastaavasti.

Lait on tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Lausunnon antamiselle on saatu lisääaikaa 31.8.2018 saakka.

Terveysvalvonnan näkemys (terveystarkastaja Kirsi Puola ja ympäristöpäällikkö Kirsi Anttila):

Lain valvontaviranomaisten tehtävät vastaisivat pääosin voimassa olevan lainsäädännön mukaisia tehtäviä. Kuntien ja aluehallintoviranomaisten tehtävät siirtyisivät kuitenkin maakuntien tehtäväksi, siten kuin maakuntauudistuksen yhteydessä on säädetty. Ympäristöterveydenhuollon valvonnan maksullisuutta esitetään uudistettavaksi sekä elintarvikelain että terveydensuojelulain osalta. Voimassa oleva suoriteperusteinen maksu muutettaisiin vuosimaksuksi. Uudella järjestelmällä pyritään parantamaan maksujen kustannusvastaavuutta ja samalla kohdentamaan valvontaa riskiperusteisesti.

Terveysvalvonnalla ei ole huomautettavaa lakiluonnosten sisällöstä.

Elintarvikelain muutoksesta lausuntopyyntöissä oli esitetty seitsemän kysymystä. Terveysvalvonta kommentoi seuraavasti luonnoksia:

1. Mitä mieltä olet valvontamaksuja kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Uudella järjestelmällä pyritään parantamaan maksujen kustannusvastavuutta ja samalla kohdentamaan valvontaa riskiperusteisesti. Valvonnan muuttaminen vuosimaksulliseksi ja valtakunnallisen maksutaksan käyttöönotto tasapuolistaa toimijoiden kohtelua valtakunnallisesti. Tavoitteena on, että maksullisuus kattaisi suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten ja ilmoitusten käsittelyn lisäksi myös muut valvontatoimet.

2. Mitä mieltä olet mahdollisuudesta ottaa huomioon toimijan luotettavuus, kun elintarvikevalvontaa suunnitellaan ja toteutetaan?

Tehtävä on elintarvikevalvonnalle uusi. Muutoksen myötä elintarvikevalvontaviranomaisen tulee arvioida myös yrityksen taloudellista luotettavuutta ja julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamista, kun nykyisellään tehtävänä on arvioida elintarviketurvallisuutta ja että elintarvikkeiden osalta kuluttajaa ei johdeta harhaan. Luotettavuuden selvittäminen olisi kuitenkin harkinnanvaraista. Tämä muutos vaatii valvontahenkilöstön lisäkoulutusta.

3. Mitä mieltä olet lihantarkastuksen kehittämisestä ehdotetulla tavalla; mikä on mielestäsi paras viranomaistaho huolehtimaan lihantarkastuksesta teurastamoissa ja leikkaamoissa?

Esityksessä ehdotetaan, että maakunta huolehtisi elintarvikevalvonnasta teurastamoiden yhteydessä olevissa muissa elintarvikehuoneistoissa kuin leikkaamoissa. Nykyisin se on ollut Eviran tehtävä. Raisiossa ei ole teurastamoita eikä leikkaamoita.

4. Mitä mieltä olet toisesta EU-jäsenvaltiosta tulevien eläinperäisten elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnan kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Lakiehdotuksen mukaan toisesta EU-jäsenvaltiosta tulevia eläinperäisiä elintarvikkeita valvottaisiin osana maakuntien tekemää riskiperusteista elintarvikevalvontaa. Valvonnan siirtäminen maakunnille on tarkoituksenmukaista, käytännössä monet kunnat ovat jo hoitaneet valvonnan Eviran kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti.

5. Mitä mieltä olet hallinnollisten pakkokeinojen kehittämisestä ehdotetulla tavalla?

Ehdotuksen mukaan laissa säädettäisiin, että muiden jo olemassa olevassa laissa säädettyjen syiden lisäksi elintarvikehuoneiston hyväksymisen voisi peruuttaa, jos toimija ei olisi enää laissa säädetyllä tavalla luotettava. Tämä on hyvä lisä säädökseen, sillä syy toimijan luotettavuudesta antaa enemmän työkaluja poistaa epäluotettavilta toimijoilta hyväksyntä.

6. Jos oikeusministeriö arvioi rangaistusluonteisen hallinnollisen seuraamusmaksun (hallinnollinen sakko) mahdolliseksi, pitäisikö sellainen ottaa käyttöön elintarvikevalvonnassa?

Kokemuksen perusteella osa elintarvikealan toimijoista ei reagoi riittävällä tavalla elintarvikevalvonnan viranhaltijan antamiin kehotuksiin tai lievempiin hallinnollisiin pakkokeinoihin, joista on säädetty elintarvikelaissa. Sakkorangaistuksen käyttömahdollisuus tällaisissa tapauksissa todennäköisesti kannustaisi paremmin toimijoita noudattamaan elintarvikelainsäädäntöä ilman, että viranomaisten tarvitsisi edes ryhtyä pakko-keinoprosesseihin. Hallinnollisen sakon käyttömahdollisuus olisi myönteinen uudistus.

7. Lausunnot muista aiheista

-

Kaupunginjohtaja Ari Korhonen:

Terveysvalvonta ei ole ottanut kantaa valvontamaksujen mahdollisesti aiheuttamiin muutoksiin suhteessa nykyisiin taksoihin. Joidenkin kaupunkien lausunnoissa on arvioitu, että maksut voivat moninkertaistua nykyisestä. Tämä koskee sekä yritysten maksamia valvontamaksuja että kaupungin maksamia valvontamaksuja maakunnille. Sinänsä maksujärjestelmän muutosta pidetään selkiyttävänä. Lain valmistelijan tulisi kuitenkin tehdä yritysvaikutusten arviointi osana lakivalmistelua sekä lisäksi arvioida kunnille mahdollisesti tulevat kustannukset, jotka valtion tulee kompensoida valtionosuuksina. Lakimuutos ei saisi johtaa rahoitusvastuun siirtymiseen kuntien harteille, mikäli maakunta-uudistus toteutuu esitetyssä muodossaan.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Ari Korhonen

Kaupunginhallitus päättää todeta lausuntonaan seuraavaa:

On arvioitu, että valvontataksakäytäntöjen uudistus saattaa aiheuttaa merkittäviäkin muutoksia vuosittaisiin valvontamaksuihin niin yrityksissä kuin kunnissa. Sinänsä maksujärjestelmän muutosta pidetään selkiyttävänä. Lain valmistelijan tulisi kuitenkin tehdä yritysvaikutusten arviointi osana lakivalmistelua sekä lisäksi arvioida kunnille mahdollisesti tulevat kustannukset, jotka valtion tulee kompensoida valtionosuuksina. Lakimuutos ei saisi johtaa rahoitusvastuun siirtymiseen kuntien harteille, mikäli maakunta-uudistus toteutuu esitetyssä muodossaan.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan heti.

Päätös

Esittelijä teki seuraavan muutetun päätösehdotuksen:

Kaupunginhallitus päättää yllä mainittujen vastausten lisäksi todeta lausuntonaan seuraavaa:

On arvioitu, että valvontataksakäytäntöjen uudistus saattaa aiheuttaa merkittäviäkin muutoksia vuosittaisiin valvontamaksuihin niin yrityksissä kuin kunnissa. Sinänsä maksujärjestelmän muutosta pidetään selkiyttävänä. Lain valmistelijan tulisi kuitenkin tehdä yritysvaikutusten arviointi osana lakivalmistelua sekä lisäksi arvioida kunnille mahdollisesti tulevat kustannukset, jotka valtion tulee kompensoida valtionosuuksina. Lakimuutos ei saisi johtaa rahoitusvastuun siirtymiseen kuntien harteille, mikäli maakuntauudistus toteutuu esitetyssä muodossaan.

Kaupunginhallitus hyväksyi muutetun ehdotuksen yksimielisesti.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastettiin heti.

Tiedoksi

lausuntopalvelu.fi

